

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indept Interview) โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อศึกษาบทบาทของกรุงเทพมหานคร ในการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น เป็นการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ และรวบรวมข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ โดยกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. ประเภทของข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. เกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 พื้นที่ที่ศึกษา

พื้นที่ที่ศึกษาประกอบด้วย กรุงเทพฯชั้นใน ชั้นกลาง และชั้นนอก การเลือกโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน(Multi-stage Sampling) ปัจจุบันกรุงเทพมหานคร มีทั้งหมด 50 เขต ซึ่งสามารถแบ่งเขตในกรุงเทพฯ ออกเป็น 3 ชั้น คือ

1.1.1 กรุงเทพฯ ชั้นใน จำนวน 11 เขต ประกอบด้วย เขตพระนคร สัมพันธวงศ์ บางรัก ดุสิต ป้อมปราบศัตรูพ่าย คลองสาน บางกอกน้อย ปทุมวัน ดินแดง พญาไท และราชเทวี

1.1.2 กรุงเทพฯ ชั้นกลาง จำนวน 12 เขต ประกอบด้วย เขตยานนาวา สาทร บางคอแหลม บางซื่อ ธนบุรี บางกอกใหญ่ บางพลัด ห้วยขวาง พระโขนง บางนา คลองเตย และวัฒนา

1.1.3 กรุงเทพฯ ชั้นนอก จำนวน 27 เขต ประกอบด้วย เขตคลองสามวา คันนายาว จตุจักร ดอนเมือง บึงกุ่ม บางกะปิ บางเขน ประเวศ มีนบุรี ลาดกระบัง ลาดพร้าว วัง

ทองหลาง สะพานสูง สายไหม หอนงจอก หลักสี่ จอมทอง คลิ่งชัน ทุ่งครุ ทวีวัฒนา บางขุนเทียน บางแค บางบอน ภาษีเจริญ ราษฎร์บูรณะ และหนองแขม

1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กรรมการชุมชน ผู้นำชุมชน ประชาคมกลุ่มต่าง ๆ และประชาชนในกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2548 จำนวน 4 เขต ๆ ละ 14 ชุมชน รวม 56 ชุมชน ๆ ละ 7 คน และสัมภาษณ์ผู้บริหาร นักการเมือง ผู้นำชุมชน และประชาชนแบบเจาะลึกจำนวน 10 คน

เนื่องจากผู้ศึกษาเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ที่เป็นการกรรมการชุมชนอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานครทั้ง 50 เขต ซึ่งมีจำนวน 1,745 ชุมชน และแต่ละชุมชน มีจำนวนกรรมการชุมชนตั้งแต่ 7-25 คน ขึ้นอยู่กับขนาดของชุมชน มีจำนวนประชากรซึ่งเป็นการกรรมการชุมชนประมาณทั้งสิ้น 12,215 คน

กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน โดยกำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% สามารถคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวนทั้งสิ้น 387.32 ราย การคำนวณตามสูตรแสดงได้ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

กำหนดให้ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นในการศึกษาครั้งนี้โดยให้มี ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 จะได้กลุ่มตัวอย่างดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง} &= \frac{12,215}{1 + 12,215 (0.05)^2} \\ &= 387.32 \end{aligned}$$

ดังนั้น การกำหนดขนาดและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาใช้วิธีการคือ การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน(Multi-Stage Sampling)

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น(Stratified Sampling) โดยการแบ่งเขตในกรุงเทพฯ ออกเป็น 3 ชั้น คือ กรุงเทพฯ ชั้นใน กรุงเทพฯ ชั้นกลาง และ กรุงเทพฯ ชั้นนอก โดยการใช้อัตราส่วนการสุ่มตัวอย่างประมาณ 12 เขต : 1 เขตตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยการสุ่มเอาเขตที่อยู่ในกรุงเทพฯ ชั้นใน จำนวน 1 เขต กรุงเทพฯ ชั้นกลาง จำนวน 1 เขต และกรุงเทพฯ ชั้นนอก จำนวน 2 เขต รวม 4 เขต หลังจากนั้นผู้ศึกษาใช้บัญชีรายชื่อของกรรมการชุมชน ที่

อาศัยอยู่ในเขตทั้ง 4 เขต แล้วทำการสุ่มแบบเรียบง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อกำหนดจำนวนชุมชน เขตละ 14 ชุมชน รวมทั้ง 4 เขต เป็นจำนวน 56 ชุมชน โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อเก็บข้อมูลแบบสอบถามของกรรมการชุมชน ๆ ละ 7 คน รวมจำนวน ตัวอย่าง 392 ตัวอย่าง

นอกจากนี้ ผู้ศึกษายังทำการสัมภาษณ์ข้าราชการ นักการเมือง และประชาชนที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 ราย โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับบทบาทของกรุงเทพมหานครในการพัฒนาทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น

2. ประเภทของข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นเก็บรวบรวมข้อมูลโดยตรงจากกลุ่มตัวอย่าง ทั้งการส่งแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เพื่อนำข้อมูลมาใช้ประมวลผล ตอบคำถาม ประเด็นหลักของการวิจัย

2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่มีอยู่ในห้องสมุดของสถาบันการศึกษา และหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร เพื่อนำมาวิเคราะห์เนื้อหาประกอบการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

3.1 การบันทึกเนื้อหาที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ประกอบด้วย บทบาทของกรุงเทพมหานครในประเด็นตามกรอบแนวคิดการวิจัย ด้านการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น

วิธีการสร้างแบบบันทึกเนื้อหา ผู้วิจัยได้สร้างแบบบันทึกเนื้อหา ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อบทบาทของกรุงเทพมหานคร ในการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น

3.2 แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ

3.2.1 แบบสอบถามกรรมการชุมชน เป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close-ended Question) ซึ่งเป็นคำถามแบบให้เลือกคำตอบเพื่อความสะดวกในการตอบของผู้ตอบประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่ง รายได้ อาชีพ

ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นในเรื่องการเมืองการปกครองท้องถิ่น ในประเด็นเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น

ส่วนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น ในประเด็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นต้น

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นในบทบาทของกรุงเทพมหานคร ในการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น ในส่วนของข้อมูลบทบาทของกรุงเทพมหานคร ต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น ได้แนวคิดมาจากการพัฒนาการเมือง เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคกับบทบาทของกรุงเทพมหานครในการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น ข้อมูลความเห็นของข้าราชการกรุงเทพมหานคร นักการเมือง และประชาชน

3.2.2 แบบสัมภาษณ์ข้าราชการกรุงเทพมหานคร นักการเมืองและประชาชน เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีรูปแบบ (Structured interviews) เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถแสดงความคิดเห็นในปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา เกี่ยวกับบทบาทของกรุงเทพมหานครในการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น

3.3 การพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย

เมื่อกำหนดแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ทั้ง 2 ชุด และนำเสนอคณะอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว

3.4 ขั้นตอนในการพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย

การพัฒนาแบบสอบถามกรรมการชุมชน ผู้นำชุมชน และประชาชน

1. สร้างแบบสอบถาม
2. นำเสนอคณะอาจารย์ที่ปรึกษา
3. ปรับปรุง แก้ไข แบบสอบถามตามความเหมาะสม
4. ทดลองแบบสอบถามกับกรรมการชุมชน ผู้นำชุมชน และประชาชน 20

ตัวอย่างในกรุงเทพมหานคร

5. ปรับปรุงแบบสอบถามจากขั้นตอนที่ 4 แล้วจึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้จริงตามแผนการวิจัย

3.5 การพัฒนาแบบสัมภาษณ์ข้าราชการกรุงเทพมหานคร นักการเมือง และประชาชน

1. สร้างแบบสอบถาม
2. นำเสนอคณะอาจารย์ที่ปรึกษา
3. ปรับปรุง แก้ไข แบบสัมภาษณ์ตามความเหมาะสม

4. ทดลองแบบสัมภาษณ์กับข้าราชการกรุงเทพมหานคร นักการเมือง กรรมการชุมชน ผู้นำชุมชนและประชาชน จำนวน 3 ตัวอย่าง

5. ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์จากขั้นตอนที่ 4 แล้วจึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้จริงตามแผนการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวข้องโดยพิจารณาวัตถุประสงค์และประโยชน์จากการวิจัย และกำหนดแนวประเด็นคำถามพร้อมทั้งกำหนดแหล่งข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังต่อไปนี้

4.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยการศึกษาเอกสาร สิ่งพิมพ์ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาการทางการเมือง โดยศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุด จากการประชุมสัมมนา และจากหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร และนำมาสรุปวิเคราะห์ โดยเน้นสาระสำคัญในเรื่องของบทบาทของกรุงเทพมหานครในการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น และทำการบันทึกเนื้อหาจากการศึกษาเอกสาร

4.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม มีการดำเนินการดังนี้

4.2.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

4.2.2 การส่ง และรับคืนแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะฝากส่งผ่านผู้แทนของหน่วยงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยให้ผู้แทนนำแบบสอบถามส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง และรวบรวมแบบสอบถามส่งคืนกลับให้ผู้วิจัยโดยตรงหรือทางไปรษณีย์

4.3 การรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

4.3.1 กำหนดรายชื่อผู้ที่ต้องการสัมภาษณ์

4.3.2 นัดหมายเพื่อกำหนดวันและเวลาที่จะสัมภาษณ์

4.3.3 สัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ส่วน ดังนี้

5.1 ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น โดยการวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปผลการวิเคราะห์ในรูปตาราง แผนภาพ และการบรรยาย

5.2 ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามบทบาทของกรุงเทพมหานครในการพัฒนาการทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น มีรายละเอียดดังนี้

5.2.1 ตรวจสอบและคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์

5.2.2 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ทำโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Science) หาค่าความถี่ และค่าร้อยละของแต่ละข้อและในภาพรวม

5.2.3 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

5.2.4 นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

5.3 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลที่เป็นคำถามปลายเปิดจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของกรุงเทพมหานคร ในการพัฒนาการทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น แค่ไหน เพียงไร

6. เกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่มีลักษณะคำถามเป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ คือ

ระดับ 5	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ระดับ 4	หมายถึง	ค่อนข้างเห็นด้วย
ระดับ 3	หมายถึง	ไม่มีความเห็น
ระดับ 2	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
ระดับ 1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ผู้ศึกษากำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ ดังนี้

เกณฑ์	ระดับความคิดเห็น
4.51-5.0	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3.51-4.50	ค่อนข้างเห็นด้วย
2.51-3.50	ไม่มีความเห็น
1.51-2.50	ไม่เห็นด้วย
1.00-1.50	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง